

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 24/2020-44

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 23. júna 2020 v senáte zloženom z predsedníčky Jany Baricovej a zo sudcov Rastislava Kaššáka a Miloša Maďara (sudca spravodajca) v konaní o ústavnej sťažnosti sťažovateľov [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], a [REDACTED], [REDACTED], obaja [REDACTED], zastúpených advokátom JUDr. Františkom Komkom, Hlavná 27, Prešov, vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Prešov v konaní vedenom pod sp. zn. 12 C 136/2008 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDACTED] a [REDACTED] na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Prešov v konaní vedenom pod sp. zn. 12 C 136/2008 porušené bolo.

2. Okresnému súdu Prešov prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 12 C 136/2008 konal bez zbytočných prietáhov.

3. JUDr. [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] priznáva finančné zadosťučinenie každému v sume 3000 € (slovom tritisíc eur), ktoré je im Okresný súd Prešov p o v i n n ý uhradiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Okresný súd Prešov je p o v i n n ý nahradiť [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] trovy konania v sume 390,50 € (slovom tristodevät'desiat eur a päťdesiat centov) na účet ich právneho zástupcu advokáta JUDr. Františka Komku, Hlavná 27, Prešov, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Vymedzenie napadnutého konania a sťažnostná argumentácia

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 24. septembra 2018 písomnou formou doručená ústavná sťažnosť sťažovateľov [REDAKOVANÉ] (ďalej aj „sťažovateľ“) a [REDAKOVANÉ], obaja [REDAKOVANÉ] (ďalej aj „sťažovateľka“, spolu aj „sťažovatelia“), ktorou sa domáhajú vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Prešov (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 12 C 136/2008 (ďalej aj „napadnuté konanie“).

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovatelia na okresnom súde podali 7. augusta 2008 žalobu o náhradu škody z titulu im spôsobeného ublíženia na zdraví vedenú pod sp. zn. 12 C 136/2008. Okresný súd v predmetnej veci rozhodol rozsudkom pre zmeškanie z 12. februára 2009, proti ktorému intervenient [(ďalej len „intervenient“), v tom čase vedľajší účastník konania, pozn.] na strane žalovaného podal 10. júla 2009 návrh na zrušenie rozsudku pre zmeškanie spolu s návrhom na odpustenie lehoty na podanie vyjadrenia, ako aj samotné vyjadrenie vo veci. Na základe odvolania sťažovateľov následne

v predmetnej veci Krajský súd v Prešove (ďalej len „krajský súd“) rozhodol uznesením sp. zn. 11 Co 79/2009 z 23. marca 2010, tak, že zrušil uznesenie súdu prvého stupňa a vec mu vrátil na ďalšie konanie, pričom proti predmetnému rozhodnutiu podal intervenient dovolanie. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) o podanom dovolaní rozhodol uznesením sp. zn. 4 Cdo 79/2011 z 22. marca 2012 tak, že dovolanie odmietol. V predmetnom konaní okresný súd uskutočnil pojednávania 14. februára 2013 a 13. mája 2013, pričom posledné z nich odročil pre účely vykonania znaleckého dokazovania, ktoré prebiehalo do 18. decembra 2013. Na pojednávani konanom 24. februára 2014 okresný súd rozhodol rozsudkom, proti ktorému podal odvolanie intervenient. Krajský súd o podanom odvolaní rozhodol rozsudkom sp. zn. 11 Co 61/2014 z 26. marca 2013, ktorý bol na základe na základe dovolania podaného intervenientom uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 4 Cdo 16/2016 z 25. januára 2017 zrušený spolu s rozsudkom okresného súdu z 24. februára 2014 a predmetná vec bola vrátená okresnému súdu na ďalšie konanie. Okresný súd následne uskutočnil pojednávania 11. mája 2017 a 2. októbra 2017, pričom posledné z nich odročil na neurčito.

2.1 Sťažovatelia poukázali na to, že okresný súd podľa nich v období po vydaní uznesenia najvyššieho súdu z 25. januára 2017 v predmetnej veci viac ako 9 mesiacov vôbec nekonal a v období pred vydaním tohto rozhodnutia konal „*neproduktívne a vysoko neefektívne*“. V tejto súvislosti poukázali sťažovatelia na dôvod zrušenia rozsudku krajského súdu z 26. marca 2015, ktorým bola procesná vada konania spočívajúca v nerozhodnutí o zmene návrhu do vyhlásenia rozsudku vo veci samej, ako aj na to, že okresný súd podľa nich postupuje v rozpore s princípom rovnosti zbraní, princípom kontradiktórnosti konania a princípom sudcovskej koncentrácie konania.

2.2 V záujme ochrany svojich práv sťažovatelia podali sťažnosť na prietahy adresovanú predsedovi súdu, pričom v konaní, ktoré trvá už viac ako 10 rokov, im bola zo strany podpredsedníčky okresného súdu doručená odpoveď sp. zn. 1 SprO 1985/2017 zo 14. decembra 2017, z obsahu ktorej vyplýva, že „*súd vo veci koná bez zbytočných prietahov, vykonáva dokazovanie zhromažďovaním zdravotníckej dokumentácie, a že vec bude sledovaná ako sťažnostná*“. V závere popisu konania v predmetnej veci sťažovatelia uviedli, že do dňa podania ústavnej sťažnosti okresný súd podľa nich opäť nevykonal žiaden procesný úkon už viac ako 6 mesiacov.

2.3 Na základe uvedeného sťažovateľa v petite navrhujú, aby ústavný súd vydal nález, ktorým vysloví porušenie ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov postupom okresného súdu v napadnutom konaní a prikáže okresnému súdu konať bez zbytočných prietáhov. Okrem toho sa domáhajú priznania finančného zadosťučinenia v celkovej sume 10 000 € a náhrady trov právneho zastúpenia v celkovej sume 390,50 €.

3. Ústavný súd uznesením sp. zn. I. ÚS 24/2020 z 28. januára 2020 prijal ústavnú sťažnosť sťažovateľov, v ktorej namietali porušenie ich základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy postupom okresného súdu v napadnutom konaní na ďalšie konanie.

II.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľov

4. Okresný súd sa na základe výzvy ústavného súdu v predmetnej veci vyjadril listom č. 1SprO/1515/2019 z 28. februára 2020, v ktorom poukázal na to, že sťažovatelia namietali neefektívnosť postupu okresného súdu od 2. októbra 2017, resp. od februára 2017. V uvedenom období bol 27. marca 2017 spis v predmetnej veci vrátený najvyšším súdom späť okresnému súdu. Okresný súd následne nariadil pojednávanie na 11. máj 2017, ktoré po vykonanom dokazovaní odročil na účel pripojenia spisu okresného súdu sp. zn. 32 T 70/2007, z ktorého bolo potrebné získať listiny odovzdané intervenientovi. Strany sa teda dohodli, že tieto listiny budú doručené intervenientovi, tak aby sa s nimi mohol oboznámiť posudkový lekár. Vo veci bolo nariadené nové pojednávanie na 7. september 2017, ktoré bolo odročené na žiadosť intervenienta s tým, že nemal ešte k dispozícii všetky potrebné doklady, a teda ich ani nekontroloval jeho posudkový lekár. V tom istom čase bolo zistené, že sťažovatelia prijali zo strany intervenienta plnenie (náhradu základného bodového hodnotenia za bolestné a sťaženie spoločenského uplatnenia, ako aj náhradu škody týkajúcu sa vecných nákladov) v súlade s rozhodnutím krajského súdu č. k. 11 Co 61/2014-313 z 26. marca 2015. Okresný súd uskutočnil 2. októbra 2017 ďalšie pojednávanie, na ktorom právny zástupca sťažovateľov predložil komplexný posudok zo 6. septembra 2017 týkajúci sa zdravotného stavu sťažovateľov, intervenient následne požiadal, aby sa s ním mohol oboznámiť a okresný súd pojednávanie odročil na neurčito s tým, že je potrebné zabezpečiť lekárske správy od ošetrovujúcich lekárov

sťažovateľov, ako aj prepúšťacie správy z nemocnice po ich úraze, ktoré dosiaľ v spise neboli, a aj exekučný spis vedený proti žalovanému vzhľadom na potrebu zistenia, či exekúcia proti nemu pokračuje a či bolo niečo plnené z jeho strany sťažovateľom vzhľadom na už im poskytnuté plnenie zo strany intervenienta. Následne boli okresným súdom vyžiadané príslušné podklady a strany boli vyzvané na ich preštudovanie. Okresný súd 27. júla 2018 nariadil pojednávanie na 15. október 2018, na ktorom v predmetnej veci rozhodol rozsudkom, proti ktorému podal odvolanie intervenient. Po doručení odvolania stranám sporu bol spis v predmetnej veci 16. marca 2019 predložený na rozhodnutie krajskému súdu, na ktorom sa spis aj v súčasnosti nachádza.

4.1 Vo veci konajúca zákonná sudkyňa v rámci svojho vyjadrenia názorne vysvetlila jej pracovnú vyťaženosť v rozhodujúcom období, a to poukázaním na štatistické, časové a iné vecné súvislosti. V závere prehlásila, že všetky veci sa snažila vybavovať súladne s existujúcimi možnosťami, prihliadajúc pritom aj na to, že poručenská agenda je prioritnou.

5. V replike k vyjadreniu okresného súdu z 9. apríla 2020 sťažovatelia poukázali na závery judikatúry ústavného súdu i Európskeho súdu pre ľudské práva pri rozhodovaní o porušení nimi označených práv. V rámci svojej argumentácie ďalej uviedli, že žalobu v predmetnej veci podali už 7. augusta 2008, t. j. že konanie v predmetnej veci nie je ani po dvanástich rokoch právoplatne skončené, a to napriek tomu, že predmet konania nemožno označiť za právne ani skutkovo zložitý. V dôsledku dlhotrvajúceho sporu tak u nich pretrváva stav právnej neistoty, ktorý nepriaznivo pôsobí na ich zdravotný stav, zhoršuje zdravotné následky utrpené pri dopravnej nehode a zároveň aj k nim pridružené psychické následky u oboch sťažovateľov, ktorí sú pokročilejšieho veku. Sťažovatelia zároveň zdôraznili, že jednotlivé nároky z titulu poškodenia ich zdravia (bolestné, trvalé následky) sú viazané len na ich osobu.

6. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 413/2019 Z. z. (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ústavnou sťažnosťou, stanoviskami účastníkov konania, ako aj s obsahom spisu dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

III.

K obsahu súdneho spisu okresného súdu v napadnutom konaní

7. Ústavný súd vychádzal pri svojom rozhodovaní z obsahu na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu a chronologického prehľadu úkonov, vzhľadom na celkovú dĺžku uvedeného konania na tomto mieste uviedol len podstatné skutočnosti o priebehu a stave napadnutého konania:

- 7. augusta 2008 – okresnému súdu bola doručená žaloba sťažovateľov o náhradu škody z titulu ublíženia na zdraví smerujúca proti žalovanému a intervenientovi;
- 13. augusta 2008 až do 7. novembra 2008 – okresný súd vykonával procesné úkony súvisiace s námietkou zaujatosti podanou zákonnou sudkyňou;
- 22. januára 2009 – okresný súd po doručení požadovaných dokladov uskutočnil pojednávanie v predmetnej veci, ktoré odročil na 19. február 2009;
- 12. februára 2009 – okresný súd rozhodol v predmetnej veci rozsudkom pre zmeškanie, ktorým žalobe v celom rozsahu vyhovel;
- 10. júla 2009 – intervenient okresnému súdu doručil odvolanie proti rozsudku pre zmeškanie spolu s návrhom na odpustenie lehoty pre zmeškanie na podanie vyjadrenia, ako aj samotné vyjadrenie vo veci;
- 16. júla 2009 – okresný súd uznesením zrušil rozsudok pre zmeškanie z 12. februára 2009, proti ktorému sťažovatelia podali 13. augusta 2009 odvolanie;
- 25. novembra 2009 – spis bol predložený krajskému súdu, ktorý svojím uznesením z 23. marca 2010 zrušil uznesenie zo 16. júla 2009 a vrátil vec okresnému súdu, ktorému bol spis doručený späť 20. apríla 2010;
- 27. apríla 2010 – okresný súd uznesením zamietol návrh intervenienta na odpustenie zmeškania lehoty a na podanie vyjadrenia k žalobe;
- 27. mája 2010 – okresnému súdu bolo doručené dovolanie sťažovateľov proti uzneseniu krajského súdu z 23. marca 2010 a ich odvolanie proti uzneseniu z 27. apríla 2010;
- 28. júla 2010 – okresný súd uznesením zamietol návrh intervenienta na zrušenie rozsudku pre zmeškanie z 12. februára 2010;

- 19. augusta 2010 – okresnému súdu bolo doručené odvolanie intervenienta proti uzneseniu z 28. júla 2010;

- 7. februára 2011 – okresný súd uznesením konanie o dovolaní zastavil, následne mu 2. marca 2011 bolo doručené odvolanie intervenienta proti nemu a 11. marca 2011 uvedené uznesenie okresný súd zrušil;

- 9. mája 2011 - spis v predmetnej veci bol po vykonaní úkonov spojených s podaným dovolaním sťažovateľov doručený najvyššiemu súdu, ktorý svojím uznesením z 22. marca 2012 dovolanie intervenienta žalovaného odmietol a 21. mája 2011 bol spis doručený späť okresnému súdu;

- 8. augusta 2012 – spis bol predložený krajskému súdu, ktorý o podaných odvolaniach rozhodol uznesením z 25. septembra 2012 (zrušil rozsudok pre zmeškanie z 12. februára 2009 a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie, zároveň potvrdil uznesenia z 27. apríla 2010, 30. júna 2010 a 28. júla 2010) a následne spis vrátil späť okresnému súdu 23. októbra 2012;

- 14. februára 2013 – okresný súd uskutočnil pojednávanie, ktoré odročil na 15. apríl 2013;

- 28. februára 2013 – okresnému súdu bolo doručené podanie sťažovateľov, v ktorom mu oznámili, že protistrane v spore zaslali návrh na mimosúdne riešenie sporu, pokiaľ tomuto návrhu žalovaný nevyhovie, požiadali okresný súd, aby toto podanie považoval za zmenu pôvodnej žaloby (rozšírili návrh o zaplatenie príslušenstva pohľadávky);

- 13. mája 2013 – okresný súd uskutočnil pojednávanie, ktoré odročil na účel vykonania znaleckého dokazovania na neurčito s tým, že strany zaviazal povinnosťou predložiť otázky pre znalca;

- 6. augusta 2013 – okresný súd uznesením ustanovil znalca na vykonanie znaleckého dokazovania, následne spis bol po zložení preddavku intervenientom 18. októbra 2013 zaslaný znalcovi, ktorý ho spolu s vyhotoveným znaleckým posudkom vrátil okresnému súdu 18. decembra 2013;

- 24. februára 2014 – okresný súd uskutočnil pojednávanie, na ktorom najprv rozhodol uznesením o pripustení zmeny žalobného návrhu a následne rozhodol rozsudkom, ktorým sťažovateľom v prevažnej časti ich nároku vyhovel (sťažovateľovi priznal bolestné 13 847,40 € s príslušenstvom, vecnú škodu a náklady liečenia v sume 411,51 €

s príslušenstvom, sťažovateľke priznal bolestné 12 290,85 € s príslušenstvom, vecnú škodu a náklady liečenia v sume 551 € s príslušenstvom a v prevyšujúcej časti návrh sťažovateľov zamietol),

- 22. apríla 2014 – okresnému súdu bolo doručené odvolanie intervenienta proti rozsudku z 24. februára 2014,

- 14. mája 2014 – okresný súd spis doručil krajskému súdu, ktorý rozhodol 26. marca 2015 v predmetnej veci rozsudkom tak, že rozsudok okresného súdu z 24. februára 2014 vo vzťahu k sťažovateľovi a sťažovateľke a ich jednotlivým nárokom buď zmenil alebo zamietol alebo zrušil a následne spis 24. mája 2015 doručil okresnému súdu;

- 13. júla 2015 – okresnému súdu bolo doručené dovolanie intervenienta proti rozsudku krajského súdu z 26. marca 2015;

- 21. januára 2015 – bol spis predložený najvyššiemu súdu, ktorý o podanom dovolaní rozhodol 25. januára 2017 tak, že zrušil rozsudok krajského súdu z 26. marca 2015 aj rozsudok okresného súdu z 24. februára 2014 a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie;

- 6. februára 2017 – okresnému súdu bol doručený spis v predmetnej veci spolu s uznesením najvyššieho súdu;

- 11. mája 2017 a 7. septembra 2017 – okresný súd uskutočnil pojednávania, ktoré boli odročené;

- 2. októbra 2017 – okresný súd uskutočnil pojednávanie, na ktorom intervenient opakovane nepredložil okresným súdom vyžiadané listiny, za čo mu bola uložená poriadková pokuta v sume 300 € a pojednávanie bolo odročené na neurčito na účel zabezpečenia listinných dôkazov;

- 23. januára 2018 – pokyn súdnej kancelárii vyzvať intervenienta na preštudovanie spisu v lehote 30 dní a predloženie ďalších dôkazov;

- 26. júla 2018 – pokyn súdnej kancelárii vykonať úkony súvisiace s nariadením pojednávania v predmetnej veci na 15. október 2018;

- 15. októbra 2018 – okresný súd uskutočnil pojednávanie, na ktorom vyhlásil rozsudok, ktorým v časti jednotlivým nárokom sťažovateľov vyhovel, v ďalších častiach konanie o ich nárokoch buď zastavil alebo ich zamietol,

- 4. januára 2019 – okresnému súdu bolo doručené odvolanie intervenienta proti rozsudku z 15. októbra 2018;
- 8. marca 2019 – bol spis predložený krajskému súdu, ktorý 7. mája 2020 v časti výroku III a VII rozsudok okresného súdu z 15. októbra 2018 potvrdil, v časti jeho výrokov II, V, IX a XII odvolanie odmietol, napadnutý rozsudok v prevyšujúcej časti zrušil a v rozsahu zrušenia vrátil vec okresnému súdu na ďalšie konania;
- 25. mája 2020 – spis bol vrátený okresnému súdu späť.

IV.

Právomoc ústavného súdu a ústavnoprávne východiská v jeho judikatúre

8. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

9. Dňa 1. marca 2019 nadobudol účinnosť zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 413/2019 Z. z. (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) v čl. I § 1 až § 13 a § 16 až § 28 a § 32 až § 248 a § 250 a § 251. V zmysle § 246 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde sa tento zákon použije aj na konania začaté do 28. februára 2019, pričom právne účinky úkonov, ktoré v konaní nastali do 28. februára 2019, zostávajú zachované.

10. Sťažovatelia sa svojou ústavnou sťažnosťou domáhali vyslovenia porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

11. Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (to platí, aj pokiaľ ide o čl. 6 dohovoru, pozn.) vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie

veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím (m. m. IV. ÚS 221/04).

12. Základnou povinnosťou súdu je zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník konania obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

13. Táto povinnosť súdu do 1. júla 2016 vyplývala z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazoval, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 prvej vety OSP, v zmysle ktorej len čo sa konanie začalo, postupoval v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

14. Povinnosť súdu a sudcu konať bez prietáhov podľa právnej úpravy účinnej od 1. júla 2016 je *expressis verbis* zakotvená ako základný princíp civilného sporového konania v čl. 17 Civilného sporového poriadku, podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb.

V.

Záverý ústavného súdu týkajúce sa otázky porušenia práv sťažovateľov

15. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitnosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania (strany sporu)

a postup samotného súdu. Za súčasť prvého kritéria sa považuje aj povaha prerokúvanej veci.

16. Predmetom posudzovaného konania pred okresným súdom je žaloba o náhradu škody spôsobenú ublížením na zdraví. Z obsahu súdneho spisu, z vyjadrení sťažovateľov a okresného súdu, a ani z nimi predložených na vec sa vzťahujúcich listín ústavný súd nezistil žiadnu skutočnosť svedčiacu o právnej zložitosti veci. Po skutkovej stránke však podľa ústavného súdu možno konštatovať, že v danom prípade ide o vec zložitú. Na skutkovú zložitosť tejto veci má vplyv najmä skutočnosť, že na preukázanie skutkového stavu veci i opodstatnenosti jednotlivých nárokov sťažovateľov, ktoré si v rámci podanej žaloby uplatnili, bolo potrebné zabezpečiť viacero listinných dôkazov aj vykonať znalecké dokazovanie. Uvedenou skutkovou zložitou veci však nemožno ospravedlniť obdobia nečinnosti okresného súdu ani jeho neefektívnu činnosť v predmetnom konaní.

17. Pri hodnotení doterajšieho priebehu namietaného konania z hľadiska ďalšieho štandardne uplatňovaného kritéria, ktorým je správanie sťažovateľov ako strany tohto konania, ústavný súd nezistil žiadnu významnú okolnosť, ktorá by mala byť osobitne zohľadnená na ich ťarchu pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v predmetnom konaní k zbytočným priet'ahom.

18. Ústavný súd napokon hodnotil samotný postup okresného súdu v napadnutom konaní tak z hľadiska jeho nečinnosti, ako aj z hľadiska efektívnosti jeho postupu.

18.1 V tejto súvislosti ústavný súd poukazuje na svoju judikatúru, podľa ktorej nielen nečinnosť, ale aj nesprávna, nesústredená a neefektívna činnosť všeobecného súdu môže zapríčiniť porušenie ústavou (dohovorom) zaručeného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov, a to v prípade, ak jeho činnosť nesmerovala k odstráneniu právnej neistoty týkajúcej sa tých práv, kvôli ktorým sa sťažovateľ na neho obrátil s návrhom, aby o jeho veci rozhodol (m. m. I. ÚS 688/2014).

18.2 Ústavný súd v preskúvanom konaní vychádzal okrem iného i z podrobného prehľadu procesných úkonov v napadnutom konaní, ktorý si zabezpečil, na základe ktorého dospel k záveru, že v napadnutom konaní prevažujú obdobia, v ktorých okresný súd

jednotlivé procesné úkony vykonával v zásade priebežne a výnimkou je len obdobie nečinnosti okresného súdu trvajúce takmer desať mesiacov od 23. januára 2018 (zaslanie výzvy intervenientovi) do 15. októbra 2018 (uskutočnenie nariadeného pojednávania). Podľa zistenia ústavného súdu však napadnuté konanie bolo poznačené predovšetkým neefektívnou činnosťou okresného súdu.

18.3 O neefektívnosti postupu okresného súdu svedčí predovšetkým skutočnosť, že napadnuté konanie nie je ani po takmer 12 rokoch od jeho začatia právoplatne skončené, čo je už samo osebe z ústavného hľadiska neakceptovateľné (napr. m. m. IV. ÚS 127/08, IV. ÚS 383/08, IV. ÚS 82/2010), a to bez ohľadu na hodnotenie miery, v akej okresný súd prispel k tomuto stavu. Vo vzťahu k neefektívnosti postupu okresného súdu možno predovšetkým poukázať na to, že aj keď okresný súd v predmetnej veci rozhodol rozsudkom pre zmeškanie už 12. februára 2009 t. j. krátko po začatí konania (7. augusta 2008), tento rozsudok bol následne pre nesplnenie podmienok na jeho vydanie v konaní zrušený uznesením krajského súdu z 25. septembra 2012, ďalší v napadnutom konaní vydaný rozsudok okresného súdu z 24. februára 2014 bol zrušený na základe podaného dovolania intervenienta uznesením najvyššieho súdu 25. januára 2017 a napokon posledný rozsudok okresného súdu z 15. októbra 2018 bol taktiež sčasti zrušený uznesením krajského súdu zo 7. mája 2020 a v rozsahu zrušenia bola predmetná vec okresnému súdu vrátená na ďalšie konanie. Ústavný súd v tejto súvislosti konštatuje, že pri svojom rozhodovaní prihliadol aj na skutočnosť, že okresný súd vo veci rozhodol už trikrát a v predmetnej veci konali aj krajský súd ako súd odvolací a najvyšší súd ako súd dovolací spolu 4 roky a 10 mesiacov.

18.4 S ohľadom na uvedené ústavný súd konštatuje, že postup okresného súdu nesmeroval efektívne k odstráneniu stavu právnej neistoty sťažovateľov, a preto nie je zlučiteľný s ich základným právom na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov.

19. Zohľadňujúc predovšetkým postup okresného súdu, doterajšiu neprimeranú dĺžku namietaného konania, a najmä jeho predmet, ústavný súd dospel k záveru, že v jeho doterajšom priebehu došlo k zbytočným prietahom, ktoré boli spôsobené nečinnosťou a neefektívnou činnosťou okresného súdu, a tým aj k porušeniu sťažovateľmi označeného práva (bod 1 výroku tohto nálezu).

VI.

Prikázanie vo veci konať a priznanie primeraného finančného zadosťučinenia

20. V súlade s čl. 127 ods. 2 ústavy v spojení s § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže prikázať, aby ten, kto porušil základné práva a slobody sťažovateľa svojou nečinnosťou, vo veci konal.

21. Vychádzajúc z toho, že ústavný súd konštatoval porušenie základného práva sťažovateľov zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj zo skutočnosti, že napadnuté konanie nebolo v čase rozhodovania ústavného súdu v celom rozsahu právoplatne skončené, bolo potrebné prikázať okresnému súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 12 C 36/2008 konať bez zbytočných prietáhov (bod 2 výroku nálezu).

22. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie. Podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže priznať sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie, ak o to požiadal.

23. Podľa § 123 ods. 2 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, v ústavnej sťažnosti uvedie rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

24. Sťažovatelia žiadali o priznanie finančného zadosťučinenia vo výške 10 000 € pre každého z nich, ktoré odôvodnili dlhoročnou utrpenou a prejavujúcou sa úzkosťou, fyzickými bolesťami, psychickým stresom, porušením ich ľudskej dôstojnosti, dlhodobým stavom právnej neistoty, ktorý u nich pretrváva prakticky už od dopravnej nehody z 29. novembra 2006, a taktiež poukazom na to, že v dôsledku zdravotných problémov a ich následkov zapríčinených dopravnou nehodou sa nemohli podieľať na výchove ich vnúčať či pokračovať v ich predchádzajúcom spôsobe života.

24.1 Cieľom finančného zadosťučinenia je dovriešenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušenia základného práva (IV. ÚS 210/04).

24.2 Podľa názoru ústavného súdu v tomto prípade priznanie primeraného finančného zadosťučinenia prichádza do úvahy, avšak suma požadovaná sťažovateľmi nie je primeraná okolnostiam prípadu. Pri určení finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na okolnosti prípadu. Ústavný súd zohľadnil predovšetkým doterajšiu dĺžku namietaného konania, ktorá bola spôsobená neefektívnou a nesústredenou činnosťou okresného súdu. Zohľadnil však aj faktickú náročnosť veci spočívajúcu v potrebe vykonať znalecké dokazovanie a získať viaceré podklady pre rozhodnutie. Taktiež prihliadol na to, že okresný súd rozhodol vo veci trikrát s tým, že odvolacie konania, resp. dovolacie konanie trvali spolu štyri roky a desať mesiacov, ako aj na skutočnosť, že o žalobe sťažovateľov v jej prevažnej časti už bolo právoplatne rozhodnuté a v priebehu konania došlo aj k uspokojeniu časti ich nárokov intervenientom. Na tomto základe ústavný súd dospel k záveru, že v danom prípade bude priznanie finančného zadosťučinenia každému zo sťažovateľov v sume 3 000 € primerané konkrétnym okolnostiam prípadu (bod 3 výroku tohto nálezu) a vo zvyšnej časti návrhu sťažovateľov nevyhovel (bod 5 výroku nálezu).

VII.

Trovy konania

25. Ústavný súd napokon rozhodol aj o náhrade trov konania sťažovateľov, ktoré im vznikli v dôsledku ich právneho zastúpenia v konaní vedenom ústavným súdom. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

26. Ústavný súd pri rozhodovaní o priznaní trov konania vychádzal z priemernej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok roku 2017, ktorá bola podľa Štatistického úradu Slovenskej republiky v sume 921 €.

27. Ústavný súd priznal náhradu za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2018 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti) v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 3, § 13 ods. 2, § 13a ods. 1 písm. a) a c) a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) právnenému zástupcovi sťažovateľov, a to advokátovi JUDr. Františkovi Komkovi, Hlavná 27, Prešov. Odmena advokáta v konaní pred ústavným súdom za jeden úkon právnej služby vykonaný v roku 2018 je 1/6 z výpočtového základu, čo v zmysle citovaných ustanovení vyhlášky predstavuje sumu 153,50 € a režijný paušál sumu 9,21 €. Náhrada za dva úkony právnej služby pri zastupovaní dvoch osôb vykonaných v roku 2018 (2 x 153,50 €) spolu s režijným paušálom (2 x 9,21 €) predstavuje spolu s 20 % daňou z pridanej hodnoty sumu 390,50 € (bod 3 výroku tohto nálezu).

28. Priznanú náhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľov advokáta JUDr. Františka Komku, Hlavná 27, Prešov, v lehote uvedenej v bode 4 výroku tohto nálezu (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 Civilného sporového poriadku).

29. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou nálezu uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 23. júna 2020

Jana Baricová
predsedníčka senátu